

Εν-στάσεις

Για μια μεταρρύθμιση που δεν έγινε (αν και θα μπορούσε να γίνει)

Του ΣΤΕΛΙΟΥ ΧΙΩΤΑΚΗ*

Είναι σαφές ότι ο νέος νόμος πλαίσιο που κατέθεσε η κυβέρνηση αποτελεί προϊόν πολλών υποχωρήσεων και συμβιβασμών. Γι' αυτό μπορεί να μην ικανοποιεί κανέναν: Όσοι είχαν προσδοκίες για ρηξικέλευθες καινοτομίες θα τον σχολιάζουν με το γνωστό «ώδινεν όρος...», διερωτώμενοι, δικαίως, αν γι' αυτό το πενιχρό αποτέλεσμα δικαιολογούνται οι συγκρούσεις, η αναταραχή και η πόλωση που δημιουργήθηκε. Από την άλλη, όσοι στράφηκαν, εκ των προτέρων, ενάντια σε κάθε αλλαγή, παρακινούμενοι κυρίως από τον αυταρχικό και προκλητικό τρόπο με τον οποίο άρχισε η σχετική «συζήτηση», δύσκολα θα μπορούσαν να ξεχωρίσουν κάποια θετικά σημεία, τα οποία άλλωστε σε οποιοδήποτε νομοσχέδιο είθισται να υπάρχουν.

Οποιος επιδιώκει μεταρρυθμίσεις στον τόσο ευαίσθητο τομέα της Παιδείας, πρέπει να φροντίσει να υπάρχουν τουλάχιστον οι τρεις παρακάτω συνθήκες: α) Στοιχειώδης συναίνεση. Πρέπει να επιδιώξει να ακούσει και να πείσει τους ανθρώπους τους οποίους αφορά κυρίως η μεταρρύθμιση, δηλαδή πρωτίστως τους πανεπιστημιακούς και τους φοιτητές, όχι να τους θεωρήσει, εκ των προτέρων, ή να τους καταστήσει εχθρούς (βλ. τη στάση απέναντι στην ΠΟΣΔΕΠ). β) Οικονομική στήριξη. Δεν μπορούμε π.χ. να θεωρητικοποιούμε για το άσυλο του Πανεπιστημίου, όταν δεν υπάρχουν φύλακες. γ) Στοιχειώδης υπερκομματισμός: Δεν μπορεί το Πανεπιστήμιο να είναι δέσμιο των κομμάτων ή της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό σημαίνει ότι τα νομοσχέδια για την Ανώτατη Παιδεία πρέπει να κρίνονται σε συνθήκες υπερκομματικής διαδικασίας, όπου δεν θα δημιουργείται η εντύπωση ότι η συζήτηση με τα άλλα κόμματα χρησιμοποιείται μόνον ως άλλοθι για να νομιμοποιηθεί η εκάστοτε κυβέρνηση τις ήδη ειλημμένες αποφάσεις της. Είναι κατανοητό ότι τα άλλα κόμματα δεν θέλουν να συμμετέχουν σε τέτοια διαδικασία.

Μπορούμε να πούμε ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν τηρήθηκαν, γι' αυτό και το εκρηκτικό κλίμα που δημιουργήθηκε ήταν και παραμένει ακατάλληλο για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις.

Από μian άλλη σκοπιά, πρέπει να παραδεχτούμε ότι, όχι μόνον οι κριτικές απόψεις που διατυπώθηκαν, αλλά και η πόλωση που δημιουργήθηκε κατά τη «συζήτηση» σχετικά με τις κυοφορούμενες αλλαγές, ήσαν καταλυτικές για τη συμβιβαστική μορφή που πήρε τελικά ο νόμος που κατατέθηκε. Αν λοιπόν δεν ζούσαμε μέσα στην πόλωση που έχει δημιουργηθεί, θα μπορούσαμε να δούμε, νηφάλια, ότι το τελικό κείμενο εμπεριέχει και μερικά σημεία τα οποία μπορεί να αποτελέσουν αφετηρία συζήτησης για κάποιες λύσεις στις δυσλειτουργίες που είχαν σωρευτεί από τον παλιό νόμο-πλαίσιο.

Στο σύντομο αυτό σημείωμα αρκούμαι σε ένα παράδειγμα: Θα μπορούσε να υποστηριχτεί η θέση ότι η πρόταση να ψηφίζουν όλοι οι φοιτητές στις πρυτανικές κ.ά. εκλογές, φαίνεται ενδιαφέρουσα και πολύ πιο δημοκρατική, όσο κι αν είναι ανθρώπινο να δυσαρεστεί, έστω προσωρινά, τους συνδικαλιστές φοιτητές. Στο νέο νόμο, η ψήφος των συνδικαλιστών μπορεί να είναι ισότιμη με εκείνη των άλλων φοιτητών, όμως ο ρόλος τους θα εξακολουθεί να είναι σημαντικός, νευραλγικός και καθοδηγητικός: Θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες για να ενημερωθούν, να αγωνιστούν και να συμμετέχουν ενεργά στα δρώμενα. Έτσι, η καθολική φοιτητική ψήφος δεν θα είναι «μετρήσιμη», ούτε υπολογίσιμη ως κόκκινη, πράσινη, μπλε, αλλά ως φοιτητική-πολυφωνική θα μπορεί να ενεργοποιήσει, ακόμη και να συνενώσει και να συσπειρώσει όλους τους φοιτητές. Στην πραγματικότητα, η μέχρι τώρα πρακτική φόρτωνε τους φορείς των παρατάξεων, πρόωρα και υπερβολικά, με άλλους ρόλους, συχνά σε βάρος της μελλοντικής επιστημονικής σταδιοδρομίας τους, λειτουργώντας, ενίοτε, συγκρουσιακά, αφού προσωποποιούσε και διόγκωνε τις υπάρχουσες αντιπαραθέσεις, κάποτε με τρόπο ανεξέλεγκτο, μέχρι και βίαιο. Αυτό δεν σημαίνει καθόλου ότι ο φοιτητικός συνδικαλισμός θα παραμεριστεί ή θα υποβαθμιστεί. Για τους συνδικαλιστές φοιτητές υπάρχει και πρέπει ν' «ανοίξει» και ο πολύτιμος ρόλος της εκπροσώπησης του φοιτητικού κινήματος, όχι μόνο σε εθνικό, αλλά και πανευρωπαϊκό επίπεδο. Σκεφτήκαμε, άραγε, πόσο αποτελεσματικό θα ήταν να υψώσουν τη φωνή τους και να εκφράζονται οι φοιτητές μας μέσω των εκπροσώπων τους, όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο, αλλά και σε διεθνή φόρα, όπως στη Συνομοσπονδία Φοιτητών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με τους άλλους Ευρωπαίους συναδέλφους τους; Ως γνωστόν, ζούμε σε μια εποχή που μερικές από τις ουσιαστικότερες αποφάσεις σε όλα τα πεδία -και η παιδεία δεν αποτελεί εξαίρεση- λαμβάνονται σε πανευρωπαϊκό και υπερεθνικό επίπεδο. Με το νέο αυτό ρόλο τους, μπορούν πιο εύκολα να ξεπεράσουν και τα εμπόδια που, για πολλές δεκαετίες, δεν άφηναν τους φοιτητές να εκλέξουν Διοικητικό Συμβούλιο στην ΕΦΕΕ, στέλνοντας έτσι, επιτέλους, και εθνική φοιτητική αντιπροσωπεία στη δραστήρια και αποτελεσματική Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Φοιτητών (ESIB).

Οαπεγκλωβισμός του φοιτητικού κινήματος από τη σείρα κομματική αντιπαράθεση, κατ' εικόνα και ομοίωση της Βουλής και των τηλεοπτικών παραθύρων, προκύπτει μάλλον ως παράπλευρη συνέπεια της διάταξης του νόμου και όχι ως στόχος της. Αυτό όμως δείχνει ότι ορισμένα τουλάχιστον σημεία του νέου νόμου μπορεί να συζητηθούν, με τα υπέρ και τα κατά τους, αν μπορούσαμε να ξεφύγουμε από την ασπρόμαυρη «λογική» της πόλωσης.

* Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης